

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 9.12.2004
COM(2004) 795 végleges

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE
A TANÁCSNAK**

**AZ EURÓPAI SZOMSZÉDSÁGPOLITIKA (ESZP) KERETÉBEN KIDOLGOZOTT
CSELEKVÉSI TERVEKRE IRÁNYULÓ BIZOTTSÁGI JAVASLATOKRÓL**

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE A TANÁCSNAK

AZ EURÓPAI SZOMSZÉDSÁGPOLITIKA (ESZP) KERETÉBEN KIDOLGOZOTT CSELEKVÉSI TERVEKRE IRÁNYULÓ BIZOTTSÁGI JAVASLATOKRÓL

1. BEVEZETÉS

Az európai szomszédságpolitikáról szóló 2004. májusi stratégiai dokumentum¹ meghatározta az elkövetkező évekre szólóan, hogy a Bizottság miként szándékozik alakítani az európai szomszédságpolitikát. A dokumentum a „Tágabb Európa – Szomszédság: a keleti és déli szomszédainkkal ápoltt kapcsolatok új keretei” (Wider Europe – Neighbourhood: a new framework for relations with our Eastern and Southern Neighbours)² című bizottsági közlemény megjelenését követő több mint egy évig tartó intenzív munkára épült. Konzultációk folytak a tagállamokkal és a Főtitkárral/Főképviselővel, valamint a partnerországokkal. A 2004. évi stratégiai dokumentum meghatározta a célkitűzéseket és alapelveket, a területi hatályt, valamint az európai szomszédságpolitika megvalósítását szolgáló módszereket. A Tanács üdvözölte „a Bizottság azon javaslatát, hogy az európai szomszédságpolitika az érintett szomszédos országokkal közösen egyeztetendő cselekvési tervek végrehajtásával valósuljon meg”³.

A Bizottság azóta lezárta a cselekvésterv-tervezetek első sorozatáról szóló megbeszéléseket, és ezeket jóváhagyásra megküldi a Tanácsnak, ezt követően pedig megerősítésre minden egyes partner társulási vagy együttműködési tanácsának.

E közlemény célja, hogy elhelyezze a cselekvési terveket az európai szomszédságpolitika keretében, különösen az Ukrajnában jelenleg zajló politikai események összefüggésében.

2. AZ EURÓPAI SZOMSZÉDSÁGPOLITIKA (ESZP) FŐBB JELLEMZŐI

Az európai szomszédságpolitika az EU és partnerei közötti kapcsolatok erősítésének az Európai Unióról szóló szerződés 49. cikke szerint az európai országok rendelkezésére álló lehetőségektől eltérő eszköze. Az ESZP az Unióval szomszédos, a jelenlegi csatlakozási vagy előcsatlakozási folyamatokban nem részes partnerekre terjed ki.

Az ESZP célja, hogy megossza a szomszédos országokkal a bővítésből származó előnyöket a stabilitás, a biztonság és a jólét megszilárdítása terén. Azáltal, hogy szorosabbra fűzi ezen országok EU-val kialakított kapcsolatát, hozzájárulhat egy „baráti gyűrű” létrehozásához és megelőzheti új választóvonalak kialakulását. Az országoknak lehetőséget nyújt számos EU-tevékenységben való részvételre a politikai, biztonsági és gazdasági, valamint a kulturális és oktatási kérdésekben való fokozottabb együttműködésen keresztül. A partnerekkel kialakított mélyebb kapcsolatok révén az EU ösztönözni kívánja a partnerek olyan közös értékek melletti

¹ COM(2004) 373, 2004.5.12.

² COM(2003) 104, 2003.3.11.

³ Az Általános Ügyek és Külkapcsolatok (GAER) Tanácsának 2004. június 14-i következtetései

elkötelezettségét, mint például a jogállamiság, a felelősségteljes kormányzás, az emberi jogok tiszteletben tartása és a jószomszédi kapcsolatok előmozdítása.

Az európai szomszédságpolitika fokozni fogja a partnerországokkal való együttműködést számos más területen, ideértve a politikai párbeszédet és az együttműködést, a kereskedelmet, a belső piaci politikák egyes vetületeit, az energetikát, a közlekedést, az információs társadalmat, a környezetvédelmet, a kutatást és innovációt, a szociálpolitikát és az emberek közötti kapcsolatokat.

Az európai szomszédságpolitika teljes összhangban áll (a 2003 decemberi Európai Tanács által jóváhagyott) Európai Biztonsági Stratégia következő céljaival: *„hozzájárulni a stabilitáshoz és a felelősségteljes kormányzáshoz közvetlen szomszédságunkban [és] ösztönözni az Európai Unió keleti szomszédságában, valamint a földközi-tengeri térséggel határos területeken felelősségteljesen kormányzott országok gyűrüjének kialakítását, amelyekkel szoros és együttműködésre épülő kapcsolatokat ápolhatunk”.*

Az európai szomszédságpolitika továbbá értékes kiegészítése a barcelonai folyamatnak, mivel valamennyi partner számára lehetővé teszi, hogy az EU-val szorosabb kapcsolatokat alakítson ki saját igényeinek és kapacitásainak megfelelően.

3. CSELEKVÉSI TERVEK

A cselekvési tervek a fent ismertetett célkitűzések megvalósításának első lépését jelentik. A Tanács következtetéseinek megfelelően a cselekvési tervekre irányuló javaslatok szerint⁴: *”a cselekvési terveket az érintett szomszédos országokkal közösen kell kialakítani. A cselekvési terveknek legkevesebb három évig kell érvényben lenniük és közös megegyezéssel megújíthatónak kell lenniük. Közös, de megfelelően differenciált elveken kell alapulniuk, amelyek figyelembe veszik minden egyes szomszédos ország egyedi sajátosságait, nemzeti reformfolyamatait és az EU-hoz való viszonyát. A cselekvési terveknek átfogónak kell lenniük, de egyúttal korlátozott számú kulcsprioritást kell meghatározniuk, és valódi ösztönzést kell nyújtaniuk a reformok tekintetében. Lehetőség szerint hozzá kell járulniuk a regionális együttműködéshez.”*

Az első javasolt cselekvési terveket az EU-val kötött hatályos társulási, partnerségi vagy együttműködési megállapodásokban részes következő partnerekkel dolgozták ki: Jordánia, Moldova, Marokkó, Tunézia, Ukrajna, Izrael és a Palesztin Hatóság. Mielőtt megkezdte a cselekvési tervekkel kapcsolatos munkát, a Bizottság országjelentéseket készített, melyek segítségével minden egyes országra vonatkozóan prioritásokat állított fel. A Bizottság 2004 folyamán a tagállamokkal szoros együttműködésben valamennyi partnerrel tájékozási célú megbeszéléseket folytatott. A partnerekkel folytatott valamennyi konzultáción részt vettek az egymást követő elnökségek, a Tanács Titkársága, a Főtitkárság képviselői és Solana főképvisele.

Az egyes ESZP-partnerekkel kialakított kapcsolatok különböző intenzitásúak és szintűek, tükrözve a közös értékekkel való tényleges azonosulás fokát, az országgal már kialakított kapcsolatokat, az ország igényeit és kapacitásait, valamint a közös érdeket. A „testreszabott” cselekvési tervek számos olyan prioritást tartalmaznak, amelyek az említett értékek melletti

⁴ Az Általános Ügyek és Külkapcsolatok Tanácsának 2003. június 16-i és 2004. június 14-i következtetései.

elkötelezettség erősítését célozzák. Ezekhez az értékekhez tartozik például a demokrácia és a jogállamiság erősítése, az emberi jogok és az alapvető szabadságok tiszteletben tartása, ideértve a médiaszabadságot és a szabad véleménynyilvánítást, a kisebbségi jogokat, valamint a civil társadalom fejlődésének támogatását. Elhivatottságot várnak továbbá az EU külső fellépésének egyes alapvető vetületei iránt, beleértve különösen a terrorizmus, valamint a tömegpusztító fegyverek elterjedése elleni küzdelmet, valamint a konfliktusmegoldást célzó erőfeszítéseket. A cselekvési terveknek hozzá kell járulniuk a határokon átnyúló együttműködéshez. Ennek során figyelembe veszik a strukturális politikák terén nyert tapasztalatokat.

A cselekvési tervben meghatározott egyedi prioritások egyszerre ambiciózusak és valószerűek, azokat a lehető legpontosabban és legszakszerűbben fogalmazták meg, ami elősegíti a mindkét oldalon tett vállalások pontos ellenőrzését és nyomonkövetését.

A Bizottság tájékoztatás céljából megküldi a cselekvésterv-tervezeteket az Európai Parlamentnek, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak, valamint a Régiók Bizottságának.

A partnerországok mindegyikével folytatott együttműködés jogalapja a jelenleg hatályban levő társulási, partnerségi vagy együttműködési megállapodás. A tagállamok általi jóváhagyást követően a cselekvési terveket az érintett társulási, partnerségi vagy együttműködési tanácsok erősítik meg. Ennek formája az Európai Közösségnek és tagállamainak az adott cselekvési terv végrehajtásáról szóló ajánlás elfogadására vonatkozóan az adott társulási vagy partnerségi és együttműködési tanácson belül képviselendő álláspontjáról szóló tanácsi határozatra irányuló bizottsági javaslat.

Ezt követően az említett megállapodások alapján felállított közös szervek (társulási vagy együttműködési tanácsok, bizottságok és albizottságok) feladata a cselekvési tervek végrehajtásának előmozdítása és nyomonkövetése. A megállapodott célok megvalósításában elért haladás nyomonkövetése az adott társulási vagy partnerségi és együttműködési tanácsok által felállított szervek feladata – e szervek a partnerországok, a tagállamok, az Európai Bizottság és a Tanács Titkárságának képviselőiből állnak. Az említett megállapodások szerinti szervezeteket, különösen az albizottságokat jelenleg vizsgálják felül a cselekvési tervekben meghatározott valamennyi prioritás megfelelő figyelembevételének biztosítása érdekében.

A Bizottság rendszeresen jelentést készít a haladásról és a további erőfeszítéseket igénylő területekről. E jelentések a Bizottság által a partnerországoktól bekért információkra és más érintett szervezetek – az Európa Tanács, az EBESZ, ENSZ-szervek és nemzetközi pénzügyi intézmények – szakvéleményére épülnek. A Bizottság úgy tervezi, hogy azokról az országokról, amelyekre az említett cselekvési tervek vonatkoznak, a Tanácsnak 2006 folyamán megküldi az előrehaladási jelentések első, 2007-ben pedig a második sorozatát. Az európai szomszédságpolitikára vonatkozó korábbi gyakorlatához hasonlóan a Bizottság felkéri a Főtitkárt/Főképviselet a politikai párbeszédhez, az együttműködéshez és a KKBP-hez kapcsolódó kérdésekben való együttműködésre.

Az EU és partnerei közötti szerződéses kapcsolatok továbbfejlesztésére irányuló bármilyen javaslatot e jelentések tükrében teszik meg. A Bizottság javasolta, hogy az első cselekvési tervek végrehajtásának eredményességétől függően valamennyi partnernek felajánlják, hogy az EU-val folytatott kapcsolatait új, tágabb szerződéses keretbe illeszthesse Európai Szomszédsági Megállapodások formájában.

A cselekvési tervekben meghatározott prioritások megvalósítását a már létező Meda- és Tacis-programok keretében nyújtott pénzügyi eszközökkel támogatják. A következő pénzügyi terv hatályba lépésével a Bizottság javaslatot tett egy új, „szakpolitikailag motivált” Európai Szomszédsági és Partnerségi Támogatási Eszköze (ENPI), amely különösen az európai szomszédságpolitika keretében kidolgozott cselekvési tervek végrehajtásának támogatására összpontosít.

4. A JELENLEGI POLITIKAI KÖRNYEZET

Ukrajna egyike azoknak a partnereknek, amelyekkel 2004 folyamán cselekvésterv-tervezetről tárgyalások folytak. A Bizottság az Ukrajnára vonatkozó cselekvési tervvel kívánja jelezni az ország jövője melletti teljes elkötelezettségét. A Bizottság azt javasolja a Tanácsnak, hogy a cselekvési tervet jóváhagyásra küldje el az EU-Ukrajna együttműködési tanácsnak, amint az Ukrajnában zajló események lehetővé teszik a tervben foglalt rendelkezések végrehajtásának megkezdését, melyek tartalmazzák az EBESZ-előírásokkal összhangban álló szabad és tisztességes elnökválasztás megtartását.

5. JÖVŐBENI CSELEKVÉSI TERVEK

A Bizottság javaslatát követően az Általános Ügyek és Külkapcsolatok Tanácsa 2004. június 14-én úgy határozott, hogy az európai szomszédságpolitikát kiterjeszti Örményországra, Grúziára és Azerbajdzsánra. Ez fontos előrelépés az EU és a dél-kaukázusi régió közötti kapcsolatok fejlesztése tekintetében. A határozat a korábbihoz képest jóval szorosabb partnerséget helyez kilátásba. Első lépésként a Bizottság országjelentéseket készít, melyeket 2005 márciusában az Európai Tanács elé terjeszt. Ezek a jelentések továbbá alapjául szolgálnak annak az ajánlásnak, amelyben meghatározzák, hogy kidolgoznak-e cselekvési terveket az említett országokkal, és ha igen, mikor.

Továbbá az Egyiptommal és Libanonnal jelenleg hatályos EU társulási megállapodásokon keresztül a Bizottság e két országot teljes mértékben integrálja az európai szomszédságpolitikába, és megkezdte a cselekvési tervek előkészítését. Első lépésként a Bizottság országjelentéseket készít, melyeket 2005 márciusában az Európai Tanács elé terjeszt. Ennek segítségével meghatározzák azokat a prioritási területeket, amelyek az Egyiptomra és Libanonra irányuló cselekvési tervek központi elemeit képezhetik.

Az európai szomszédságpolitika nyitva áll Fehéroroszország és valamennyi földközi-tengeri ország előtt, ideértve Líbiát is, amint teljesítik az európai szomszédságpolitikában való részvételhez szükséges feltételeket.